

مشتاقنامه صراط مستقیم

۱۳۲۶

مطبعه و محل اداره :

جفایا اوغلانده امنیت
صندوقی حوارینده
شنگول یقوشنده
۲۰ نومرو

اخطار :

مسئله‌ها موافق آثار
جدیده مع المنونیه
قبول اولنور

درج ایلمه‌ین آثار اعاده اولنماز

دین ، فلسفه ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، سیاسیات و بالخاصه احوال و شئون اسلامیه بحث ایمر و هفته‌ده بر نشر اولنور .

صاحب و مؤسسلری :

آبونه بدلی

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب
تاریخ تأسیسی

سنه لکی	التی آیلانی	غروش
ممالک عثمانیه ایچون	۶۵	۳۵
روسیه	۶۵	۳۵
سائر ممالک اجنبیه	۱۷	۹

۱۰ تموز ۳۲۴

در سعادتده نسخه سی ۵۰ پاره در

قبرله دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلنیر

آلتنجی جلد

۱۰ رجب الفرد ۱۳۲۹ پنجشنبه ۲۳ حزیران ۱۳۲۷

عدد : ۱۴۸

قرآن کریم اوج اولوب برنجیسی قواعد عربیه موافقت ایکنجیسی رسم خط عثمانیه مطابقت اوچنجیسی اتصال بنددرکه بو اتصال سند علیه الصلاة والسلام افندمن حضرت لرینه متسلسلاً و متصلاً فم محسندن قرآن کریمک الفاظ شریفه سنک و جوه و قرآنک اداسنی اخذ و تعلیمدر زیرا سلسله اخذ و اداء قرائت منتظماً و متصلاً ذات رسالتناه صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضرت لرنده نهایت بولمغله معتبردر . نتکیم صاحب اتحاف بیوردی : « فوضع الأئمة ميزاناً يرجع إليه وهو السند والرسم والعربية الى آخره » و بو علم دیگر علومه مقیس دکلدر . چونکه علوم سائر کتابدن تحصیل اولنه بیلور . فقط قرائت و تلاوت و جوه قرآن کریمک اداسنی بهمسه حال فم محسندن اخذ و تلقی ایتمک لازمدر . نتکیم صاحب اتحاف بیورر « والمقرئ من علم بها اداء و رواها مشافهة فلو حفظ كتاباً امتنع عليه اقرأه بما فيه ارم يشافهه من شوافه به مسلسلاً لان في القراءة شيئاً لا يحكم الا بالسمع والمشافهة الى آخره » چونکه نظم جلیل فرقایه نك خطوط و تلاوت و اداسنده قوانین مخصوصه و هیئاتنده منقوله و مسموعه معتبر اولمغله بو علم شریف علومه قطعاً مقیس دکلدر . بو خصوصه عرض و استماع طریققری معتبر طوطولمشددر .

امام الحرمین شیخ جوینی حضرت قری بیوردیلرکه کتاب مبین الهینک ضیاع و تحریفه محل قالماق ایچون هر عصرده بر سلسله جماعت بولمزره امت اسلامیة نك کلیسی آثم عدا و لنور و بو علم شریفک لزوم و محافظه سی و اربابنک تکثری هر عصرده نظر دقت و اعتنایه النمش و اسبابنک چاره لرینه توسل اولنمشدر و بو جمله جمیلهدن اوله رق حامی دین مبین احمدی و خادم شرع متین محمدی اولان سلاطین عثمانیه حضرتاتی طرفلرندن اهل قرآن و قرآنی تلطیفاً و اربابنک تکثرنه وسیله اولمق اوزره تشویقاً در سعادتده سلطان احمد جامع شریفیله سائر متعدد محللرده و طشره لرده دارالقرال و علی الخصوص جوامع و مساجد شریفه ده شیخ القرالقر و دارالخلافه العلیه ده اهل و ارباب و اساتید معروفهدن اولان قرالک قدلیسه توجیه اولنمق اوزره برر شیخ القرالقر تأسیس و احداث و بونلره بر جوق مخصصات اعطا بیورلمش و فقط چوقاری متره ک قالمشدر امت مرحومه به برکت اولان حفاظ و قرانک تکثرینه وسیله حسنه اولمق اوزره فاتح ، سلیمانیه ، بایزید ، ایاصوفیه ، سلطان احمد ، ایوب ، نور عثمانیه ، یکی جامع ، شهزاده ، سلطان سلیم ، قلیج علی پاشا ، سنان پاشا ، اسکدارده والده جوامعنده طالبنه تعلیم قرآن کریم و جوه طالب اولانلره و جوهات قرآنییه بی تعلیم و تدیس ایلیمک اوزره و جوه قرآنییه نك تقریب و جهیلرندن اجازت المش و سنی اوتوزی تجاوز ایتمش مشاهیر قرادن برر شیخ القرالقر تعیین اولنهرق بونلره محتاجین علمیه ترتیبندن مناسب مقدارده معاش تخصیص و منحل اولان جوامع مؤذنک و امامت و خطابت و اجزاء شریفه و دور خوانلق و امثالی جهتلك توجیهاتنده و جوه قرآنییه دن اجارته موفق اولانلرک عی مراتبهم سائر لرینه ترجیح ایدملری و سلاطین عظام حضرتاتنک اوقاف شریفه لرندن منحل اولانلرک

و اوقاف سائر نك وقفیه سننده بر صراحت مانعه بولمدینی تقدیرده انلردن دخی منحل بولنا نلرک و جوهات قرآنییه دن تقریب ختمی اتمام ایتمش اولانلره علی مراتبهم قدم اعتباریه توجیهی و جهات مذ کوره دن نااهلنه قصید اولنمسی خصوصه دقت و اعتنا اولنمسی حفاظ و قرانک تکثیرینه و علم جلیل قرآنک اندراسدن و قایه سنه کافل اوله جفتدن خصوصات معروضه نك نظر دقته النمش ذات سامی مشیختیناهیدن و اوقاف ناظری بک افندی حضرت لرندن استرحام ایلرم .

کوی جنکلی

احمد حلمی

اسلامده فن و فلسفه

طقوزنجی عصر میلادی علوم و فنونک بین الاسلام انتشاریه ممتازدر . تاریخ علوم ، بو عصرده شرقی بک پارلاق رصورتده تصویر ایدیور . فی الحقیقه طقوزنجی عصرده ایدی که . بوتون جهان انسانیت کثیف بر کابوس جهالت آلتنده ازیلیرکن عالم اسلام علوم و فنونک شعاعات رنگینه مستغرق هشتی بر لوحه منظره سی عرض ایدیور دی . بو عصرده یتیشان اعظم اسلامیة ، تاریخ علومک بحق سرنامه مباهاتی اولمق شرفی احراز ایلمشدر . قدر شناسان اخلاف ، بو بویوک اسملری ابدیاً درین بر حرمتله یاد و تذکار ایده جکدر .

مأمون زماننده ارضک کرو تینی اثبات ایتمک ایچون نصف النهار ارضک اولچولمسی لزومی تحت قراره آلمشدی .

مشاهیر ریاضیون اسلامیهدن محمد بن موسی ، احمد بن موسی ، حسن بن موسی نامنده اوچ برادر ، طرف خلیفه دن بو خصوصه مأمور ایدلدیلر . سنجار صحراسنده واسع بر محل انتخاب اولندی . معین بر نقطه دن اعتباراً بری شمال و دیگرى جنوب جهته کیتیمک اوزره ایکی هیئت آیرلدى . توقف ایتدکلری نقطه برر فلامه رکز ایتدیلر . هرايکی فلامه آره سی مساحه اولندی . فلامه لرك رکز اولندقلری محللرده اسطرلاب واسطه سیله ارتفاعلر تعیین اولندی . ارتفاع درجایله ، مساحه اولان مقادیر حساب ایدیلرک بر درجه لک قوس ارضک ایکی بیک زراع هاشمی به مساوی اولدینی آ کلاشدی . بعده مجموع نصف النهارک طولی حساب و تعیین اولندی . بولنان نتیجه صخته بک قریبدر . آلتک عدم مکملیتدر غما صخته بو قدر قریب بر نتیجه استخراجی جداً حیرتبخش موفیتلردندر . موسی برادرلر کوفه صحراسنده یکنجی بر تجربه دها یایدیلر . ایشته و تجربه لر سایه سننده ، کروی ارض صورت قطعیده اثبات ایدلمش اولدی . علمای اسلامیة نك بو موفقیتی زرین قلملرله حک ایدیلرک مظهریات عظیمه دنذر . علم هیئتک ترقیسی خصوصنده اسلاملر طرفندن ابراز ایدیلن خدمات مهمه بی « Histoire de l'astronomie » تاریخ علم هیئت نام اثر معروفنده برلسان ستایشله یاد ایدرکن موسیو هوئه فقر « Hoeffler » دیورکه :

عمر بن ابراهیم ده اوچنچی درجه معادلاتنك حلی قواعدینی وضع و بیان ایلمشدر .

ابن موسی نك جبر و مثلثات کروییه عائد مؤلفاتی لایموت آثار میاننده تعداد اولنه بیایر .

ریاضیون اسلامییه ، الكبیوك دهالرینی جبرك هندسهیه تطبیقنده کوسترملشدر . آوروپالیلر بوشرفی ده قارته اسناد ایدرلر ، حالبوکه ریاضیون اسلامییه نك اوچنچی درجه معادلاتی بیله بالهندسه ترسیمه موفق اولدقلری محققات تاریخیه دندر .

علمای اسلامییه مثلثات کروییه اعانه سیله اوقات شرعییه صحیح بر صورتده تعیین ایتمهکة موفق اولمشدر .

مراقاةر ، ارتفاع جدوللری ، زیچلر ، بونلرک هپسی متمادی بر سعیک یادکار حیرتبخاشیدر .

البغدادینك طوغرافیا و مساحه اراضیه دائر یازمش اولدینی کتابلر ، آوروپالیلری بیله حیرتده بر اقیور .

قدرشناس (مونتوقلاو) و (شارلس) بوحقیقی اعترافدن کندیلرینی آله میورلر .

اسلاملرک علم هیئنده کوستردکلری اثر ترقی جدأ حیرتبخشدر : اجرام سماوییه نك حرکاتی قانوناری کشف ایدلمش ، خریطه سماویلری تنظیم اولنمش ، اجرامک ارضه اولان بعدلری تعیین و کواکب بر طاقم برجلره تقسیم اولنمشدی . بروج سماوییه ، بوکون بیله علمای اسلامییه طرفندن وضع ایدیلن اسملرله یاد اولنمقدهدر .

البنانی نك علم هیئته دائر مؤلفاتی معروفدر . ابن یونس خسوف و کسوف حقنده منتظم بر ایستانتستیق جدولی ترتیب ایتمش و خسوف و کسوفک دوری اولدقلرینی اثباته موفق اولمشدی . فن اسپنجیاری صرف اسلاملرک اثر ایجادیدر . اطباء اسلامییه درکه ایلك اول معدنیاتدن ادویه تربیتی اصولی وضع ایدیلر . ریاضیون اسلامییه ، فن میخانیککده اساسنی وضع ایدرک حرکت و اسباب حرکت ، حرکتله قوا آردسندکی مناسباته دائر اساسلی قانونلر کشف ایلمشدر . حتی سقوط اجسام قانونلرینی بیله تعیین ایتدکلری محققادر . علمای اسلامییه نك جاذبه ارضیه حقنده بر فکر ایدنمش اولدقلری اثر لرندن آ کلاشیلبور . حکمت طبیعیه نك (مایعات) بحثی خیلی ترقی ایتدرمشدر . توزیع میاهه دائر و اجسام مغطوسه و سابعه حقنده پک طوغری فکرلر سرد ایلمشدر .

حکمای اسلامییه نك مبحث ضیایه عائد بر کشف مهمنی ذکر ایتدندن کچمهیه جکر : حکمای یونانییه ، رؤیتی ، کوزدن چیقان شعاعاتک جسم مرئییه وصولی صورتنده ایضاح ایتشاردی . حالبوکه علمای اسلامییه کیفیتک برعکس اولدیفنی یعنی فعل رؤیتک ، اجسامدن ورود ایدن شعاعات ضیائییه نك طبقه شبکهیه اولان تأثیراتی نتیجه سنده وقوعه کلدیکنی ادعا ایتشاردر . فنون حاضرده رؤیتی بوضورتله تصویر و ایضاح ایدیور . انکسار ، انعکاس و تحلیل ضیا حادثلری حکمای اسلامییه جه معلوم ایدی .

« اسکندریه مکتبی سقوط ایتدکده نصوکره بر چوق عصرلر ، علم هیئت هر دلرلو اثر ترقیدن محروم قالمشدی . بو اوزون سنه لر طرفنده هیئتله توغل ایدن آنحق بر قاچ ذات کوریورز . انلرده آثار قدمادن بعض بحثلری شرح ایتدکدن فضله بر شیهه موفق اوله مامشلردر . یزانسده ، کائناتک وضعیت و تشکلاتی حقنده تدقیقات اجر ایدیله جک یرده ، ارواح طبییه نك جنسیتی تعیین ایله اوغراش منق کبی غریب شیرله وقت کچیریلیوردی .

اوروپاده ایسه ، بر چوق عصرلر ، علم هیئتن کیمسه نك برشی بیلدیکی یوقدی . آوروپا و شرقی روما ایمپراطورلری بوضورتله ، تدریجاً جهالت و وحشته طوغری یووارلاندقلری ائنده ، اسلاملر ، بوتون غیرتاریله عالم فنی فتحه قویولمشدر . اسکندریه و یونان قدیم حکماسنک بر اودقلری نقطه دن باشلایه رق فنک ، تکامل و ترقیسنه . حکمای قدیمه نك خطالرینی اصلاحه چالیشیورلردی . ایلك خلیفه لر ، ترقیات فنییه خصوصنده شایان تقدیر هممات عالییه ابراز ایتمشلر و بوبابده برنجی خطوه یی آتمغه موفق اولمشلردر . »

موسیو برتران (Brtrand) ایسه ، (علم هیئت حاضرده مؤسسینی) عنوانی اثرنده دیورکه : « اسلام فاتحلری ، حضرت محمدک (علیه السلام) خلیفه لری ، زیر تابعیته آلدقلری ممالک اهلایسنه - انکشافات فکریه ایچون الزم اولان - سکونت و آسایشی تأمین ایده بیلمشلردی . بلا تفریق ، هر کسی عدالت و عواطفنه مستغرق ایدن حکومت اسلامییه ؛ ذکای بشرک هر شعبه فنده انکشافنه مساعد برلیوردی . حتی خلیفه لری الكبیوك مشوقلر میاننده صایه بیلیرز . . . (الفضل ماشهدت به الاعداء) جمله سی نه کوزل ، نه طوغری بر سوزدر ، حق و حقیقت هیچ بر صورتله کیزلنه من ، محوایدیلر من . چونکه نور ظمته ستر اولنه من .

محمد بن موسی ، شعشعه عرفانیله مأمون دورینی اعلا ایلنمش بر ناصیه معرفتدر . علم جبری انکلیزجهیه ترجمه و متن عربیسیله برلنکده ۱۸۳۱ تاریخیه لوندیده نشر ایدلمشدر .

المنصور ، بغدادده بری حقوق و دیگری طب تحصیل ایچون ایکی دارالفنون تأسیس ایتمشدی . هارون الرشید ایسه ، هر جامع اتصالنده برده مدرسه یاپیللمسنی اصول اتخاذ ایلدی . علوم طبیعیه ده (اصول تجربه) یی ایلك اول وضع و تأسیس ایدن علمای اسلامییه در . توزیع میاه ، میخانیک و فن مناظرهیه دائر یازدقلری آناری تجربه و مشاهده اوزرینه استناد ایتدیرمشلردر . آثار مذکورده دن بعضیلری ، اختراع ایتدکلری آلتک توصیف و صورت استعماللرندن باخشدر . آلات مذکورده میاننده اسطرلابلری ، کونش ساعتلری ، حساس و دقیق ترازیلری ذکر ایده بیلیرز .

ایلك اسطرلابک الفزازی طرفندن یاپیلدنی ظن اولنیور . علوم ریاضیه دن جبر و مثلثاتک مؤسسلی ییه اسلاملردر . ایکنچی درجه معادلاتنك اصول حلنی کشف ایدن محمد بن موسی در .

مرایده خیالک صورت ترسمنه دائر (کتاب فی شعار المرات) نام اثرنده الکندی - دها پک یرکن - تفصیلات لازمه ویرمشدی . انکسار نسیمی حادثه سنی کشف ایدن (خازنی) حضرت زیدر . خازنی دیورکه : شعاعات شمسیه مختلف الکشافه اولان طبقات هواییه دن کچرکن انکسار ایده جکندن قانون عمومی - که ضیاءک برواسطه متجانسه دروننده خط مستقیم اوزرنده انتشارندن عبارتدر - خلافتنه برخط منحنی رسم ایده رک بزه واصل اولور .

بناء علیه بز ، افقه یقین بولنان اجرامی دائماً موقع حقیقیلرینک فوقنده مشاهده ایدرز . ینه بوسیدن شمس وقری طلوعلرندن اقدم وغروب لرنندن صوکره یعنی تحت لافق ایکن دخی مشاهده ایدرز . « توزیع میاه فتنک تطبیقاتی اولق اوزره مزوپوتامیا ، الجزیره اراضیسی ، منتظم جدولار ، رصین بندلر ، حیرتبخش قناللرله اسقا ایدیلیوردی . بوسایده زراعت فوق العاده ایلریله مشدی . عراقده بالخاصه پاموق زرعائی پک زیاده ترقی و تعمم ایتشدی . اسلاملر تانی دخی کشف ایتشیلردی : دریلر غایت کوزل دباغت ایدیلیوردی . بوسایده کتابلر ایچون انجیه وکوزل پارشمیلر اعمال ایدیلمکده ایدی . بالاخره ادلس اسلاملری کاغذکده اختراعنه موفق اولدیلر . حکمای اسلامیه خفایای طبیعتک الکیزل غوامضنه کسب وقوف ایتمه چالشمشیلردر : عضویات حیوانیه ونباتیته ک ، تدریجی وبطی بر صورتنه تکامل ایتش اولدقورینه واقف ایدیلر . بوکون علوم طبیعیه وعلوم اجتماعیه نک اساسی اولان (قانون تکامل) ایلك اول حکمای اسلامیه نک نظردقتنی جلب ایلیمشدر . حتی ؛ علمادن بعضیلری قانون تکاملی جمادات و معدنیاته بیله تشبیه چالشمشیلردر . اوچنجی عصر هجری ، تاریخ مدنیتک منفرد و ممتاز بردوره تعالیسیدر . عربستانک خارویابس بادیه لرنده برحیات بدویانه کچیرمه محکوم اولان واو وقته قدر جهان مدینتدن بسبتون اوزاق برحاله یشامش بولنان برقوم ، بوعصرده ؛ بردنبره خارقه نما بر قدرتله جهانی ، معنأً ومادهً تحت استیلایه آلمه موفق اولدی .

سیاسة اکتساب ایتدیکی شرفی ، علوم وفنون ایلاده تتویج ایده رک چوق کچمه دن ، علماً ، سیاسة پارلاق ماضیلریه افتخار ایدن برچوق قومله حاکم اوله بیلدی .

دردنجی عصر هجری ایسه ، اسلامارده فونه قارشی اویانان ابتلانی کچیجی برهوس اولمدیغنی کوستردی . مسلمانلر ، خلل ناپذیر برعزم ، حیرتبخش برثبات ایله تدقیقات فنییه قویولمشیلردی . بوعصرده اسلامارده کوریلن حرکات دماغیه باشلیجه ایکی صورتله تجلی ایتمشدر : برطرفدن فن تکامل تدریجیسنه دوام ایتمه که برابر ، عالم اسلامک ال اوزاق ، ال هجرا کوشه لرنده بیله شعله معرفتار ، لمعه عرفانلر ایقباد ایده رک هرطرفی مستغرق اواز ایدیوردی . دیگر طرفدن ؛ شعبات فنییه بر اصول ، برسیستم دائره سنده ترتیب وتالیف اولنه رق فلسفه فنونک اساسلری قوریلوردی .

اوچنجی عصرده آثار قدیمه علمییه تدقیق ایله مشغول اولان هیئتلر ،

دردنجی عصرده ده فعالیتلرینه کرمی ویرمکه برابر کتب مترجه نک تفسیر وتقدیرلرینه داها واسع برمقیاسده اهمیت ویرمشلردی .

عصر سابق ، فاضل یکانه اوله رق الکندی بی یتشدریمشدی . دردنجی عصر ایسه ، راضیلر ، فارابی لر ، علی بن عباسلر ، ابوانقاسلر کی نوادرده اتدن معدود جغرافیون ، ریاضیون ، اطبا ، فلاسفه وهیئت شناسلر یتشدریمش اولمغله ممتازدر . اوچنجی عصرده حرکات فکریه همان عراق حوالیسنه منحصر کیدی . دردنجی عصرده ایسه بوحدود نیل وادیلرندن قافقاس اتیکلرینه ، ماوراءالنهر دن بحر محیط اطلاسی قییلرینه قدر توسع ایلیمشدی .

فریضة حج نه بیوک بر حکمت بر حکمت اجتماعیه اوزرینه مؤسس در . بو حکمت عالیته نک غوامضنی ادراک وتقدیر ایده بیلیمک ایچون اوچنجی عصر و آتی متعاقب کلن دورلرک احوال تاریخه لری عمیق بر صورتنه تدقیق ایدلمیلدر : ایفای حج مقصدیله اقطار جهاندن ارض مقدس حجازه قوشان موحدین ؛ کویلرینه ، قصبه لرینه مملکتلرینه منکشف بر دماغ ، جزبه دار عرفان بر روح ایله مجهز اوله رق عودت ایدیورلر .

اسلامارده اویانان فکر ترقی . ابتلای علوم او درجه اساسلی ، او نسبتده صمیمی ایدی که ؛ عالم اسلام سیاسة تفرقه یه دوشدیکی حاله بیله ترقیات علمییه سیر سریعنده اصلا دوچار ارتجاف اولمالمشیدی . بالعکس ، مرکز تشعشع عرفانک ایکی یه آیرلمسی ، ساحه ترقیاتک دها پارلاق ، دها نوار ودها رنگین اولمسنی موجب اولمشیدی . کرچه ، هارون ومأمون دورلرینه عابد حشمت ونفوذی غائب ایتش اولان خلفای عباسیه ، تنورات فکریه خصوصنده اولکیلر درجه سنده شخصاً اجرای تاثیر ایده میورلردی ایسه ده ، فک ترقیسی مسئله سنده ینه ممکن اولدینی قدر تشویقاتدن کیری قالممغه غیرت ایدیورلردی . خلیفه المکتفی باللهک مخدومی جعفر ، فلسفه ده جدأ بر عالم ایدی . بالذات علم هیئت تدریس ایدیورلردی . عضدالدوله ایسه ایلك خلیفه لری تنظیره چالیشیلوردی . ارباب علم وفنی تحت حمایه سنه آلمشیدی . هر یرده بر چوق جامعلر ، مکتبلر ، مدرسه لر وخسته خانلر تأسیسنه موفق اولدی .

عضدالدوله نامنه نسبتله بغدادده تأسیس اولنان خسته خانه یه مشاهیردن هرکون یکریمی درت طیب دوام ایدیورلردی .

دردنجی عصر علماسی آثار فنیه لری معین برمه توده توفیقاً تالیف ایلیمشلردر . علی بن العباسک امیر عضدالدوله نامنه اتحاف ایلدیکی (الملکی) نام اثر طیه سی ، بویولده تالیف ایدلمش مخلفات فنیه دندر .

بو عصرده ایران طرفلرنده طب ، (الراضی) وفلسفه (الفارابی) طرفندن تمثیل ایدیلیوردی .

سوریه ده ، امیر سیف الدین ، سراینه طویلانان ارباب علم ایله افتخار ایدیورلردی .

مصرده ؛ بنی طولون ، علمایی فوق العاده مظهر توفیر ایدیورلردی

احمد بن طولون ، قاهره جوارنده ، الان نامیله یاد اولسان جامع شریفله مشهور خسته خانیهی انشا ایتدرمشدی .

جامع اتصالده کی دارالعلمک رسم کشادنده احمد بن طولون بالذات حاضر بولنمشدی .

فاطمیلرده عینی اثری تعقیب ، عینی عنعناتی محافظه ایدیلر . هیئت شناس شهر (ابن یونس) خلفای فاطمیهدن العزیز والحاکم طرفلرندن فوق العاده مظهر التفات و معاونت اولیوردی . فاطمیلر دورنده (الازهر) ارباب علمه بر مأمین عرفان حالته کلشیدی . مغربده بیله ، بربرستانک فیافی ریکی آرسنه صیغمنش واحه لرده بعض شعله ذکالر بارلدا یوردی .

اسپانیاده کی امویلر ، شرقده کی عباسیلرله ، علماً و سیاست رقابتده ایدیلر . یارم عصر قدر اورنک سلطنتی اشغال ایدن عبدالرحمن ثالثه ، الحکم خلف اولمشدی . الحکم دوری ، قرطبه نك الك پارلاق زمانیدر . اندلسک هر طرفنده منتظم مکتبلر ، جسمیم وزنکین کتبخانهلر تأسیس ایدلشیدی .

خليفة نك کتبخانه سنده التیوز بیک جلدی متجاوز کتاب بولندی تواتر آروایت ایدیلور . کتابلرک یالکیز قسالوخی قرق درت بیوک جلد تشکیل ایدیوردی .

الحکم ارباب علمی حمایه ایتمکه برابر ، کندیسیده زمانک ان مشهور علماسی میاننده ذکر اولنه بیلور . الحکم ، مطالعه ایتدیکی آثاره مطلقاً بر حاشیه یازهرق ، اثرک محتویاتی حقنده کی فکری اوراده ایضاح ایتکی اعتیاد ایتمشدی .

او زمانلر اندلس دارالعرفانلری زنکین شعله لریله باربار آورو- پالیرک کوزلرینی قاشدیریوردی . آوروپانک هر طرفندن فوج فوج بر طاقم کنجیلر بو دارالفنونلره قوشیورلردی .

مشهور زدربر (Gerbert) ده بونلرک آرسنده ایدی . جراحلمک موجدی صاییلان ابوالقاسم زهراوی وسعت عرفانیله بو عصرده جداً تمایز ایتش ارباب دهادندر .

ابوالقاسمک ، (التصریف لمن عجز عن التأسف) عنوانلی اثری خیلی زمانلر آوروپا دارالفنونلرنده تدریس ایدلشدر . بو کتابک متن عربیسی ، بالاخره انکلترده ، اوقسفورده نشر ایدلدی .

اندلس علماسی میاننده ، علم هیئت وفنون ریاضیهده دخی بک چوق متخصصلر یتشمشدر . جغرافیا و تاریخی ایسه بر فن مدون حالته کتیرمشدر . (فهرس العلوم) صاحبی محمد بن اسحق کبی اعظم بحق اشتهار ایلمشدر .

فهرس العلوم ، حکمای قدیمیه عاندونائق جدیه ایله مالیدر ، بو اثر معظم تاریخ هجرتک ۳۷۷ نجی سنه سنده تألیف ایدلشدر . هیئت شناساندن (البتانی) و (ابن یونس) آوروپاده بیوک بر شهرت قزانمشدر . ابن یونسک ملوک فاطمیهدن حاکم بامرالله

نامنه اتحاف ایلدیکی درت جلددن مرکب زیج مشهوری ، وثائق علم هیئتدن معوددر .

البتانی . — اوچنجی عصر هجری نهایتریله دردنجی عصر مبادیسنده افق عالم اسلام ، برنجی قدر کوا کبی قدر پارلاق برداهینک نور عرفانیله شعله دار بر منظره دلربا عرض ایدیوردی . وسعت عرفان ، رصانت محاکمه ، متانت افکار ایله ممتاز اولان بوذات مشهور (البتانی) در .

ابوعبدالله محمد بن جابر بن سنان البتانی . حران ملحقاخذن (بتان) نام قریهده مهد آرای عالم شهود اولمشدر .

بتانی ، بر خارقه ذکا ، بر داهی حیرتبخشا ایدی . بوتون مدت حیاتنده تعب ناپذیر بر سعی ایله متمادیاً چالشمش ، تدقیقاتده بولمنش ، نتیجه تبعاعی اخلافة یادکار بر اقدینی مجلدات عظیمهده قید وثبت ایتمشدر .

آوروپاده (آلبتانی) نامیله اشتهار ایدن بوذات ، فرط ذکا سرعت انتقال ، اصابت محاکمه ، فکر تنقید ، حسن انتظام کبی خصائل عالییه ی تمثیل ایدر . اوصافک ، بیقمنق ، یورولوق کبی شیر کندینسجه احوال مجبوله دن ایدیلر .

(رقه) رصد خانه سنده قرق ایکی سنه بلا فاصله رصداتله اشتغالی کندیسنده عزم وثباتک نه درجه اساسلی اولدیغی کویستر . اثرلرنده قطعت ریاضیهدن بشقه بر شی کورلر . البتانی نك مسالک علمیسی ، مجموعه مؤلفاتی ، تجربه ، مشاهده و محاکمه ایله اجمال ایدیلر بیلر . بتانی ، بحق علم هیئتک ناظمی اولوق پایه بلندی احرار ایلمشدر .

(الزیج الصابی) عنوانلی اثری رقهده ۳۰۶ سنه قدر اجرا ایتدیکی رصداتک نتایجی جامعدر .

غریبه (غالیله) نه ایسه شرقدهده (البتانی) اودر . علم هیئتده مهم کشفیات مظهر اولمشدر . دائرة خسوفک بر قطع ناقص اولدیغی بیار ایلدیکی کبی حسابات وزصدات سایه سنده سنه کامله نك او- حیوز آلتش بش ساعت ، قرق آلتی دقیقه ویکرمی درت ثانیهدن عبارت بولندیغی اتیان ایلمشدر .

البتانی نك مهم مظهرتی ، اعتدالین نقطه لرینک حرکت رجعیلرینی کشف و تعینده موفق اولمشدر .

(تعدیل الکواکب) نامنده کی اثر مشهوری اولالاتینجهیه وبالاخره آوروپا لسانلرندن بعضیرینه ترجمه ایدلشدر .

(رساله فی مقدار الاتصالات) ، رصدات مدیده نتایجیه مالی بر اثر عالیدر .

علم هیئتدن بطلمیوسک برکتانه یازدیغی شرح ، زماننده بیوک برخواشهله استقبال ایدلشدی . بتانی نك ریاضیات و هیئته عائد دهها بک چوق مؤلفاتی واردر .

سنه لرحه عراق افقنده پرتوبار معارف اولان بو نجم عرفان ، ۳۱۷ سنه سنده ایدیا افول ایدلی .

آر ویا قدر شناسان معارفی ، البتانی نامی حرمله یاد ایدر لر . یازیق که بوبیوک آدمک اثرلری شرقده لایق وجهله الآن تدقیق ایدیله مامشدر .

الفرغانی . — احمد بن محمد بن کثیرالفرغانی ، مأمون و متوکل دورلری هیئت شناساننددر . کتاب الحکما ، فرغانی بی مأمونک هیئت شناسانندن و سنجاره کوندریلن هیئت اعضاسندن اولمق اوزره تصویر ایدیور .

حرکات سماویه عنوانلی اثری پک معتبر اولوب لاتینجه ترجمه سی آوروپاده دفعاتله نشر ایدلمشدر . مشهور (دالامبر) فرغانینک بو اثرینی تدقیق ایتیش و شایان تقدیر آثاردن بولندیغنی اعترافه مجبور اولمشدر .

لاتینجه ترجمه سی ۱۵۳۷ سنه سنده (نورنبرغ) ده و ۱۵۴۶ تاریخنده دخی پارسده طبع ونشر ایدلمشدر .

یحیی ابو منصور . — میلادک ۸۴۸ تاریخنده ارتحال دار بقا ایلیمشدر . علم هیئته وقوف نامی اولدیغنی ، (هیئت حاضرده مؤسساری) نام اثرک مؤلفی طرفندن بیان و تصدیق ایدلمکده در . یحیی دائرة خسوفک میانی حساب ایتکه موفق اولمشدی .

ابو جعفر بن موسی الطوارزمی . — خلیفه مأمونک حافظ کتبلرندن ایدی . مأمونک امریله (سند هند) دینلن اثری اساس اتخاذایده رک بر زیچ ترتیب ایلیمشدر . فقط ، ابو جعفر ، بو اثرنده ایران و بطلیمیوس مساکلرینده نظر اعتباره آلمش اولدیغنی کبی تدقیقات و رصدات ذاتیه سنه دائره خلی تفصیلات ویردیگندن کتابک قیمتی بسبتون آرتیرمشدر . آثاری میاننده ایکی قطعه زیچ ایله (کتاب الجبر) ی مشهوردر . زیچلردن بری (آده لارد دوبارت) طرفندن لاتینجه یه ترجمه ایدلمشدر که (مازارین) کتبخانه سنده محفوظ اولان نسخه سی (۱۲۵۶) نومروده مقیددر . (کتاب الجبر) ایسه (زرارده و فرهمون) طرفندن لاتینجه یه ترجمه ایدلمشدر . فرانسه کتبخانه مایسنده موجود اولان نسخه سی (۹۳۳۵) نومروده مقیددر .

بالاآخره موسیو روزان (rosen) ترجمه سیله برلکده متن عربیسنی آوروپاده نشر ایتکه موفق اولدی .

ابوالوفاء . — محمد بن بوزجانی ، ۹۳۹ سنه میلادیسنده تولد ایلیمشدر . علوم ریاضیه و علم هیئته ده عصرینک فریدی ایدی . (الزیج الشامل) عنوانلی اثری ، هیئت شناسان نزدنده آثار معتبره دن معدوددر . علم حساب و علم هندسه یه دائره متعدد کتابلریازمشدر . اقلید هندسه سنه یازدیغنی شرح ، زماننده پک زیاده اشتهار ایلیمشدی . ابوالوفانک حرکات قر حقنده مهم تدقیقات و کشفیاتی واردر .

ابوالعباس فضل بن هانم . — اوچنجی عصر هجرینک نهایتلرینه طوغری علم هیئت و ریاضیاتده کسب اشتهار ایلیمشدی . آثاردن بعضیلرینی خلیفه نامنه اتخاف ایلیمشدر ، او قلید اوزرینه یازدیغنی شرح بالاآخره لاتینجه یه ترجمه ایدلمشدر .

ابومعشر جعفر بن محمد بن عمر البلیخی . — بلخده تولد و ۲۷۲ سنه سنده یوزیا سنه قریب اولدیغنی حالده ارتحال ایلیمشدر . ابومعشر ، ریاضیون اسلامیه آره سنده ممتاز بر ذاتدر . علم هیئت و نجومه دائره متعدد اثرلر یازمشدر . کتاب الحکما ده قرق قدر مؤلفاتی اولدیغنی بیان ایدیلیور . هند و ایران ریاضیاتنده وقوفی اولدیغنی اثرلردن آکلاشیلیور . بالذات اجرا ایتدیکی رصدات نتایجی حاوی اولان (المدخل) و (الزیج) عنوانلی اثرلری مقبول و معتبردر . ابو معشرک اکثر مؤلفاتی لاتینجه ترجمه ایدلمشدر . فرانسه کتبخانه مایسنده لاتینجه ترجمه لری موجوددر .

مابعدی وار

مدلی اعدادیسی مدبری

م . شمس الدین

مدنیت اسلامیه دن بر صحیفه

یاخود

تسنر سوانه

مابعد

بوتون شمول معناسیله عین حکمت اولان بر قانون ازلک ، بر مرئی انسانیتک ، بر مؤسس مدنیتک تنظیم شئون و تصحیح حادثات خصوصنده ابزال ایتدیکی فیوض تعلقاتی ده البته حکیمانه اولور .

ایشته : کوریوریز ، که حکمت انزال ، اولاً : « واذاسألتوهن متاعاً فاسألوهن من وراء حجاب ! » امر ارشادیسینی ابزال ایتدی . او ؛ وجدانی ، روحی توازش ایتدی . آنده لطیف بر تأثیر حصوله کتیردی . کمال عشق ایمان ایله قبول ایتدیکی بو امر جلیلک تفسیرینی ایستدی . اوده جلوه ساز نزول اولدی . فقط دهاسی وار .

شمندی بو تفسیرک دها واضح ، دها واسع مقیاسده بر ایکنجیسینی ترتیل وتلاوة ایتک اوزره (سورة جلیله نور) ک صحایف جان فزاسی اوزرینه امعان نظرله قریر العین ابتهاج اوله لم !

ایکی آیت جلیله او قویه جغز ؛ سبب نزوللری نه ایدی ؟ بر حادثه : کبار صحاب کرامدن (رضی الله عنهم) حضرت جابر بن عبدالله دیور ، که : صحایات محترمه دن اسماء بنت مرثد (رضی الله عنها) [۶] بر کون مدینه منوره خارجنده کی باغچه سنده ایکن نسوان دارالسلامدن بر قاقچی خلاف امر الهی آجیق صاجیق بر حال غیر مشروعه نه نزدینه کلیرلر . مشارالیه حضرتلری کمال تأثر و حجاب ایله بونلری بر کوزلجه آزارلر .

[۶] مشارالیه حضرتلری بالذات حضور اقدس و اعلائی جناب رسالت پناه اعظمی به (علیه الصلاة والسلام) کلرک جبین سای بیعت و ایمان اولق شرف عالم بهاسنی احراز ایلمش . بردفنده کلوب (عادت نسوان) . دایر مسئله صورمشدر .

الاصابه : للعقلانی -